

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 9.

Fylke: Opland

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: V. Børsdal

Emne: Låving

Bygdelag:

Oppskr. av: Kaanan Bø

Gard: Sør-Bø

(adresse): Bødal

G.nr. 56 Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Låving er brukt her i bygda nå og. Denne låvinga blir drive på same måten som i gamle dag. Noen endring i låvemåten er ingen kjend

1. Låving er åviss. Men det blir ingen låva på langt nær like mye kvart år. Mest blir det låva i tørkeår. For her i bygda er det nedbøren som er minimumsfaktoren som ein fer stor eller liten avling.

I tørkeår blir ein og ferdig med slåttanna for ein i regnefulle summer og ein fer solees tre til å låve. Låv er eit hjelpefor — stallefor — som alle bønder gjerne vil ha masse av de dyra om vinteren

2. Låving blir mest drive mellom slåttann og skurann, men blir del tid låva ein gjerne for slått og. Dette låvet er godt lika av seg og geil.

Under siste verdenskrig var lauvving
bruna - kanskje nokk meir er for
og sidan.

Her i bygda er det lauv av
bjørk - rogn - selje som er rekna
for å vera det beste, men det er
og lauva myr av or. Dette
lauvet likar ikkje dyra so godt.

Når ein laubar kallar me dette
å "brate lauv"

Her er bruna berre kjerve lauv.

3. Tre lauvving brunes, lauvkrok

Den kan vera smidd, men eg
minnest godt at slike lauvkroker
blei byggd av gamle tjå

Lauv blei ikkje rispa med hand
når det gjeld vinterfor, men av
og tre blei det rispa vierlauv
til grisen. Dei fei det med ein
gang utan nokk tærking.

4. Lauv blei brate både av tre
på rot og av tre som blei hogde
ned. Men det beste lauvet blei
når brate av tre på rot - kjerr-
Dasse kan òg bratas på mytt
av tim ein fire, fem år. Dasse
kjerra blei ikkje på nokon måte
"hogtida" ved inngjerdning eller
telle vare på ellers og ikkje er
dei rekna for å vera nokk serleg
verofulle

5. Lauvkrostaner blei bundne saman
i kjerra. Tre å binda kjirven
i hap brunes mest bjørk eller

selje. Denne krusten kalles «sluig».

Når kjernen er ferdig blir den sett opp på ei avhoggin geis med rotkrusten opp. Tie tårking laubherje er ikkje brukt. Lauvet var ikkje teke inn før det var tårka. Men har ein god som blir av og tie lauvet kjørt inn med ein gang det er brate og reist opp under tak. Dette blir god lauv - men eg trur at dette er ein bruskmåte som fyrst er nytta i den siste menneskealderen.

Før var det mykje brukt å setja lauvet i lauvstakk. Disse lauvslauken var ofte sett under ei passe stor gran. Laubkjernene var lagd med tappen inn mot stammen og stakken var ofte ein 3-4 meter høg. Først var stakken lagd slik at den var høg inne ved stammen. Når so stakken var lagd ferdig hog ein av granstammene so lang ein hadde oppover og la dette som tak over lauvet. Dei granstammene som var hogge av nedanfor var og teke oppatt og brukt som tak.

Dette var ein overlag god og billig gøymemåte for lauvet. Husdyra hadde lite tung til å gjera mahor utgjere med ein stakk som var laga på denne måten for ut-

4
Kvistane stauu boud

Nokan annan lausnemate ein den som er nevnt her veit eg ikkje um.

Del var brútt á ha «lagje» når ein braut lauv. Ein mann skulde brate hundred kjero um dagen. Når han hadde gjort del var han fri. Kvinnfælla slapp med 80. For å halde reining med kor mange kjerur ein braut var det mykje brútt á leggja eit lauvklad i lúmma for kvar kjero ein braut - eller ein hodde ein - helst firkanter - pinne som ein svar eit lite haue i for kvar kjero.

Ein annan gøynemate for lauvkjerur var lauvhang. Ein sette da ned ein eller fleire staur etter kvarandre. Nedpå desse staur sette ein lauvkjerur som kombar på sneisstaur, so la ein eit lag med lauvkjerur inntil utau stau og so eit lag yttre staur att.

Dette kalles lauvhang.

Del lauv som var gøynd på denne måten var brate etter slåtanna like for del tok til å gøtva og var kalla for leitelauv og var brútt til kua b. Lauvet ein kjoird heim på somme måten som låg nardel stur i stauk eller hang eller

1913

i utlåner.

7. Del blir brate lauv på jorden i havnehager og andre iingjenta stykker. I gamle dagar var del og brate lauv overalt, heilt innover mot setra. Del var alltid sett i stakk.

8. Låvel blir lagt på låve eller fjøstev - i del heile der del er ram åt del. Låvel fous av både på hest, kù, geit og sau, men mest til sau og geit. Summe brútt aspilåver til hester.

Til kvar kù er del brútt så gjera ein halv kjerr inn del skal vera som eit mål. Men her ein litt lauv blir del gjere mindre og tener da mest som smakfor og trygdefor mat mangelsjette.

Dei andre spørsmål kan eg ikke svara på da slike låvelmate ikke er uallo brútt her. Men eg vil gjerne nemne at i gamle dagar blei del samla fjellvis i fjell. Dei la så vierkister mot kvarande med tapper slik at ratkistene pekte utover i bae ender. Dei var og bundne saman med "sveig". At ratkistene skulde vends ut over var for at ikke der skulde koma og eta låvel up for det blei køyrd heim.